

МИНИСТЕРСТВО ОБРАЗОВАНИЯ И НАУКИ РОССИЙСКОЙ ФЕДЕРАЦИИ
Федеральное государственное автономное учреждение
высшего профессионального образования
"Казанский (Приволжский) федеральный университет"
Отделение татарской филологии и культуры имени Габдуллы Тукая

УТВЕРЖДАЮ

Проректор по образовательной деятельности КФУ

Проф. Таюрский Д.А.

КАЗАНСКИЙ ФЕДЕРАЛЬНЫЙ УНИВЕРСИТЕТ
ДЕПАРТАМЕНТ
ОБРАЗОВАНИЯ
(ДО КФУ)

_____ 20__ г.

подписано электронно-цифровой подписью

Программа дисциплины

Практикум по орфографии и пунктуации татарского языка БЗ.ДВ.2

Направление подготовки: 050100.62 - Педагогическое образование

Профиль подготовки: Образование в области родного (татарского) языка и литературы и иностранного (арабского) языка

Квалификация выпускника: бакалавр

Форма обучения: очное

Язык обучения: русский

Автор(ы):

Хуснутдинов Д.Х.

Рецензент(ы):

-

СОГЛАСОВАНО:

Заведующий(ая) кафедрой: Галиуллина Г. Р.

Протокол заседания кафедры No ____ от " ____ " _____ 201__ г

Учебно-методическая комиссия Института филологии и межкультурной коммуникации (отделение татарской филологии и культуры имени Габдуллы Тукая):

Протокол заседания УМК No ____ от " ____ " _____ 201__ г

Регистрационный No 902322116

Казань

2016

Содержание

1. Цели освоения дисциплины
2. Место дисциплины в структуре основной образовательной программы
3. Компетенции обучающегося, формируемые в результате освоения дисциплины /модуля
4. Структура и содержание дисциплины/ модуля
5. Образовательные технологии, включая интерактивные формы обучения
6. Оценочные средства для текущего контроля успеваемости, промежуточной аттестации по итогам освоения дисциплины и учебно-методическое обеспечение самостоятельной работы студентов
7. Литература
8. Интернет-ресурсы
9. Материально-техническое обеспечение дисциплины/модуля согласно утвержденному учебному плану

Программу дисциплины разработал(а)(и) доцент, к.н. Хуснутдинов Д.Х. кафедра татарского языкознания отделение татарской филологии и культуры им.Г.Тукая ,
Damir.Husnutdinov@kpfu.ru

1. Цели освоения дисциплины

Целью дисциплины является формирование и повышение грамотности, овладение и совершенствование всех видов речевой деятельности студентов на татарском языке.

Цель курса предполагает постановку и реализацию частных задач:

- овладение орфоэпическими, орфографическими, пунктуационными, лексико-стилистическими и грамматико-стилистическими нормами современного татарского литературного языка;
- активизация и совершенствование татарской устной и письменной речи;
- воспитание у студентов любви к татарскому языку, развитие языкового вкуса и чувства слова.

2. Место дисциплины в структуре основной образовательной программы высшего профессионального образования

Данная учебная дисциплина включена в раздел " БЗ.ДВ.2 Профессиональный" основной образовательной программы 050100.62 Педагогическое образование и относится к дисциплинам по выбору. Осваивается на 1 курсе, 1, 2 семестры.

Данная учебная дисциплина входит в базовый цикл (БЗДВ2) по направлению подготовки 050100.62 "Педагогическое образование". Курс "Практикум по орфографии и пунктуации родного языка" готовит базу для успешного усвоения курса "Современный татарский язык".

Для изучения дисциплины необходимы компетенции, сформированные у студентов в результате обучения в средней общеобразовательной школе. Данная дисциплина предваряет цикл дисциплин профилизации бакалавров-филологов, учебную практику и производственную практику по профилю "Родной (татарский) язык и литература и иностранный язык (английский)" и изучается на первом курсе дневного обучения.

3. Компетенции обучающегося, формируемые в результате освоения дисциплины /модуля

В результате освоения дисциплины формируются следующие компетенции:

Шифр компетенции	Расшифровка приобретаемой компетенции
ОК-1 (общекультурные компетенции)	владеть культурой мышления, способен к обобщению, анализу, восприятию информации, постановке цели и выбору путей её достижения
ОК-14 (общекультурные компетенции)	готов к толерантному восприятию социальных и культурных различий, уважительному и бережному отношению к историческому наследию и культурным традициям
ОК-3 (общекультурные компетенции)	способен понимать значение культуры как формы человеческого существования и руководствоваться в своей деятельности современными принципами толерантности, диалога и сотрудничества
ОК-4 (общекультурные компетенции)	способен использовать знания о современной естественнонаучной картине мира в образовательной и профессиональной деятельности, применять методы математической обработки информации, теоретического и экспериментального исследования

Шифр компетенции	Расшифровка приобретаемой компетенции
ОПК-3 (профессиональные компетенции)	владеет основами речевой профессиональной культуры
ОПК-6 (профессиональные компетенции)	способен к подготовке и редактированию текстов профессионального и социально значимого содержания
СК-3	овладение новыми языковыми средствами (фонетическими, орфографическими, лексическими, грамматическими) в соответствии с темами, ситуациями обучения; увеличение объема активной лексики; умение пользоваться различными словарями
СК-6	дальнейшее развитие учебных умений и навыков, приобретенных в общеобразовательной школе; ознакомление студентов приемами самостоятельного изучения языка и культуры татарского народа с использованием инновационных информационных технологий
СК-7	овладение речевой деятельностью и основами культуры устной и письменной речи; умение соотносить языковые средства с конкретными сферами, ситуациями, условиями и задачами общения

В результате освоения дисциплины студент:

1. должен знать:

- назначение орфографии и ее место в школьном курсе татарского языка;
- разделы и принципы татарской орфографии;
- орфографические ошибки; нормы оценки орфографической грамотности;
- назначение пунктуации и ее место в школьном курсе татарского языка;
- разделы и принципы пунктуации;
- основную единицу пунктуации (смысловый отрезок, выделяемый на письме знаками препинания);
- виды смысловых отрезков (предложение, текста), подлежащие выделению знаками препинания на письме;
- знаки препинания и их виды;
- функции знаков препинания;
- пунктуационные правила; условия выбора постановки/не постановки знаков препинания;
- опознавательные признаки применения пунктуационных правил;
- пунктуационные ошибки; нормы оценки пунктуационной грамотности;
- группы пунктуационных правил: отделительные знаки препинания (или знаки завершения); разделительные знаки препинания; знаки препинания внутри предложения; выделительные знаки препинания; не постановка знаков препинания в ожидаемых случаях;
- критерии эстетики речи.

2. должен уметь:

- находить в предложении и в тексте смысловые отрезки, требующие пунктуационного оформления;
- ставить знаки препинания в соответствии с изученными пунктуационными правилами;
- обосновывать употребление знаков препинания;
- делать пунктуационный разбор.

3. должен владеть:

- демонстрировать способность и готовность к практическому применению полученных знаний при решении профессиональных задач;
- письменной коммуникацией.

- овладение новыми языковыми средствами (фонетическими, орфографическими, лексическими, грамматическими) в соответствии с темами, ситуациями обучения; увеличение объема активной лексики; умение пользоваться различными словарями (СК - 3);
- дальнейшее развитие учебных умений и навыков, приобретенных в общеобразовательной школе; ознакомление студентов приемами самостоятельного изучения языка и культуры татарского народа с использованием инновационных информационных технологий (СК - 6);
- овладение речевой деятельностью и основами культуры устной и письменной речи; умение соотносить языковые средства с конкретными сферами, ситуациями, условиями и задачами общения (СК - 7).

4. Структура и содержание дисциплины/ модуля

Общая трудоемкость дисциплины составляет 4 зачетных(ые) единиц(ы) 144 часа(ов).

Форма промежуточного контроля дисциплины отсутствует в 1 семестре; экзамен во 2 семестре.

Суммарно по дисциплине можно получить 100 баллов, из них текущая работа оценивается в 50 баллов, итоговая форма контроля - в 50 баллов. Минимальное количество для допуска к зачету 28 баллов.

86 баллов и более - "отлично" (отл.);

71-85 баллов - "хорошо" (хор.);

55-70 баллов - "удовлетворительно" (удов.);

54 балла и менее - "неудовлетворительно" (неуд.).

4.1 Структура и содержание аудиторной работы по дисциплине/ модулю

Тематический план дисциплины/модуля

N	Раздел Дисциплины/ Модуля	Семестр	Неделя семестра	Виды и часы аудиторной работы, их трудоемкость (в часах)			Текущие формы контроля
				Лекции	Практические занятия	Лабораторные работы	
1.	Тема 1. Орфография. Кереш дәрес. Баш хәрефләр орфографиясе. Кеше исемнәре орфографиясе.	1		0	14	0	

N	Раздел Дисциплины/ Модуля	Семестр	Неделя семестра	Виды и часы аудиторной работы, их трудоемкость (в часах)			Текущие формы контроля
				Лекции	Практические занятия	Лабораторные работы	
2.	Тема 2. Артыклык һәм кимлек дәрәжәсе сыйфатларын дәрәс язү. Алмашлыklarның, кисәкчәләрнең дәрәс язылышы. Хикәя фигыль кушымчаларының дәрәс язылышы. Орфографик кагыйдәләргә өйрәнүнең грамоталылыкны күтәрүдәге роле	1		0	14	0	
8.	Тема 8. Пунктуация. Тыныш билгеләрен куллану тарихыю Татар телендә тыныш билгеләре. Аларның функцияләре. Диалогта тыныш билгеләре. Тыныш билгеләрен өйрәнү һәм гамәли куллана белү күнекмәләре булдыру. Тыныш билгеләре куюның аерымы очраklары.	2		0	26	0	
	Тема . Итоговая форма контроля	2		0	0	0	экзамен
	Итого			0	54	0	

4.2 Содержание дисциплины

Тема 1. Орфография. Кереш дәрәс. Баш хәрәфләр орфографиясе. Кеше исемнәрә орфографиясе.

практическое занятие (14 часа(ов)):

Орфография буенча мәктәп курсыннан алынган белемнәрне искә төшерү

Тема 2. Артыклык һәм кимлек дәрәжәсе сыйфатларын дәрәс язү. Алмашлыklarның, кисәкчәләрнең дәрәс язылышы. Хикәя фигыль кушымчаларының дәрәс язылышы. Орфографик кагыйдәләргә өйрәнүнең грамоталылыкны күтәрүдәге роле

практическое занятие (14 часа(ов)):

Сыйфат дәрәжәләрен дәрәс язү кагыйдәләрен карау

Тема 8. Пунктуация. Тыныш билгеләрен куллану тарихыю Татар телендә тыныш билгеләре. Аларның функцияләре. Диалогта тыныш билгеләре. Тыныш билгеләрен өйрәнү һәм гамәли куллана белү күнекмәләре булдыру. Тыныш билгеләре куюның аерымы очраklары.

практическое занятие (26 часа(ов)):

Пунктуация, ягъни тыныш билгеләре язылуның тарихын өйрәнү

4.3 Структура и содержание самостоятельной работы дисциплины (модуля)

N	Раздел Дисциплины	Семестр	Неделя семестра	Виды самостоятельной работы студентов	Трудоемкость (в часах)	Формы контроля самостоятельной работы
1.	Тема 1. Орфография. Кереш дәрес. Баш хәрефләр орфографиясе. Кеше исемнәре орфографиясе.	1		Булган белемнәре искә төшерү	9	мисаллар белән эшләү
2.	Тема 2. Артыклык һәм кимлек дәрәжәсе сыйфатларын дәрес язу. Алмашлыкларның, кисәкчәләрнең дәрес язылышы. Хикәя фигыль кушымчаларының дәрес язылышы. Орфографик кагыйдәләргә өйрәнүнең грамоталылыкны күтәрүдәге роле	1		Сыйфат дәрәжәләре дәрес язу кагыйдәләрен	9	бирелгән күнегәләргә башкару
8.	Тема 8. Пунктуация. Тыныш билгеләрен куллану тарихыю Татар телендә тыныш билгеләре. Аларның функцияләре. Диалогта тыныш билгеләре. Тыныш билгеләрен өйрәнү һәм гамәли куллана белү күнекмәләре булдыру. Тыныш билгеләре куюның аерымы очраклары.	2		Тыныш билгеләрен кую кагыйдәләрен өйрәнү	18	кагыйдәләргә кабатлау, сорауларга җавап бирү, практик өлешендәгә биремнәргә якынча мисаллар башкару
	Итого				36	

5. Образовательные технологии, включая интерактивные формы обучения

Рекомендуемые образовательные технологии: практические занятия, самостоятельная работа студентов, контрольная работа, тесты.

При проведении занятий рекомендуется использование активных и интерактивных форм занятий (деловых и ролевых игр, проектных методик, разбора конкретных ситуаций, коммуникативного эксперимента, коммуникативного тренинга, иных форм).

6. Оценочные средства для текущего контроля успеваемости, промежуточной аттестации по итогам освоения дисциплины и учебно-методическое обеспечение самостоятельной работы студентов

Тема 1. Орфография. Кереш дәрес. Баш хәрәфләр орфографиясе. Кеше исемнәре орфографиясе.

мисаллар белән эшләү , примерные вопросы:

Теманы яктыртуга караган күнегүләр эшләү

Тема 2. Артыклык һәм кимлек дәрәжәсе сыйфатларын дәрес язу. Алмашлыкларның, кисәкчәләрнең дәрес язылышы. Хикәя фигыль кушымчаларының дәрес язылышы. Орфографик кагыйдәләргә өйрәнүнең грамоталылыкны күтәрүдәге роле

бирелгән күнегеләргә башкару , примерные вопросы:

темага караган күнегүләр эшләү

Тема 8. Пунктуация. Тыныш билгеләрен куллану тарихыю Татар телендә тыныш билгеләре. Аларның функцияләре. Диалогта тыныш билгеләре. Тыныш билгеләрен өйрәнү һәм гамәли куллана белү күнекмәләре булдыру. Тыныш билгеләре куюның аерым очраklары.

кагыйдәләргә кабатлау, сорауларга җавап бирү, практик өлешендәгә биремнәргә якынча мисаллар башкару , примерные вопросы:

күнегүләр эшләү

Тема . Итоговая форма контроля

Примерные вопросы к экзамену:

Оценочные средства составляются преподавателем самостоятельно при ежегодном обновлении банка средств. Количество вариантов зависит от числа обучающихся.

Примерные темы рефератов:

1. Татар орфографиясенә кыен очраklары.
2. Мәктәп укучыларының язма эшләрендә очрый торган пунктуацион һәм орфографик хаталар һәм аларны бетерү юллары.
3. Исемнән башка сүз төркемнәренә килеш белән төрләнүе.
4. Иярченле кушма җәмләләр һәм аларның төрләре.
5. Аналитик һәм синтетик иярчен җәмләләрдә бөйләүче чаралар.
6. Татар орфографиясе һәм орфоэпиясе.
7. Төрле сүз төркемнәренә исемләшү очраklары.
8. Татар телендә сүз ясалышы ысуллары.
9. Татар телендә конверсия ысулы белән сүз ясалышы.
10. Аныклагычлар.
11. Сыйфат фигыль һәм аның синтаксик функцияләре.
12. Татар теленә хас үзенчәлекле авазлар.
13. Затланышлы һәм затланышсыз фигыль формалары.
14. Бөйләнешле сөйләм телен үстерү юллары.
15. Татар телендә тыныш билгеләре.

Вопросы к экзамену:

1. Татар телендә тыныш билгеләре нинди принципларга нигезләнеп куела?
2. Алынма сүзләргә кушымчалар ялгауның нинди кагыйдәләргә бар?
3. Инфинитив фигыльләргә кушымчалар нинди кагыйдәләргә таянып ялгана?
4. Ялгызлык исемнәренә дәрес язылышына караган нинди кагыйдәләр беләсез?
5. Татар телендә кайсы сүз төркемнәре исемләшә ала?
6. Аналитик иярченле кушма җәмләләрдә нинди бөйләүче чаралар кулланыла?
7. Синтетик иярченле кушма җәмләләрдә нинди бөйләүче чаралар кулланыла?
8. Фигыльнең нинди төркемчәләрен беләсез?
9. Баш хәрәфләр орфографиясенә караган нинди кагыйдәләр беләсез?

10. Тартымлы исемнәрнең килеш белән төрләнешен мисаллар белән аңлатыгыз.
11. Көндөлек тормышта кирәкле нинди эш кәгазьләрен беләсез?
12. Аерымланган аныклагычлар янында нинди тыныш билгеләре куела?
13. Хәлләр кайсы очракта аерымланалар?
14. Татар телендә сызык һәм сызыкча куелу очраklарына нинди кагыйдәләр бар?
15. Татар телендә тыныш билгеләрен кую принциплары.
16. Алынма сүзләргә кушымчалар ялгау кагыйдәләр.
17. Ия белән хәбәр арасында сызык куелу очраklары.
18. Жөмлә кисәкләре арасында сызык куюга караган кагыйдәләр.
19. Инфинитив фигыльләргә кушымчалар ялгану кагыйдәләре
20. Ялгызлык исемнәренә дәрәс язылышына караган кагыйдәләр
21. Татар телендә сүз төркемнәренә исемләшә алуы.
22. [къ], [гъ] авазларының дәрәс әйтелешенә һәм язуда кулланылышына караган кагыйдәләр.
23. Аналитик иярченле кушма жөмләләрдә кулланыла торган бәйләүче чаралар.
24. Синтетик иярченле кушма жөмләләрдә кулланыла торган бәйләүче чаралар.
25. Фигыль төркемчәләре.
26. ь һәм ъ билгеләренә кулланылыш функцияләре.
27. Баш хәрәфләр орфографиясенә караган кагыйдәләр.
28. Тартымлы исемнәрнең килеш белән төрләнеше.
29. һәмзә ['] авазының язуда төрле хәрәфләр белән бәлдерелүе.
30. Көндөлек тормышта кулланыла торган эш кәгазьләре.
31. Аерымланган аныклагычлар янында тыныш билгеләре.
32. Хәлләрнең аерымлана алу очраklары.
33. Татар телендә сызык һәм сызыкча куелуга караган кагыйдәләр.
34. Катлаулы кушма жөмләләрдә тыныш билгеләре.

7.1. Основная литература:

Тел белеме нигезләре / Р. Р. Жамалетдинов, Р. С. Нурмөхәммәтова ; [ф. ред. - филол.ф.д., проф. М. З. Зәкиев] .? Казан : Ихлас, 2014 .? 238 б.

Хәзерге татар әдәби теле фонетикасы : уку-укыту кулланмасы / Казан (Идель буе) федер. ун-ты ; [авт.-сост. к.филол.н., доц.] Г. К. һадиева ; [науч. ред. д.филол.н., проф. Г. Ф. Саттаров] .? Казан : [Казанский университет], 2012 .? 123 б.

Татар теленнән тестлар: фонетика = Тесты по татарскому языку: фонетика : [учебно-методическое пособие] / Казан (Идел буе) федер. ун-ты ; [авт.-сост. к. филол.н., доц. Г. К. Хадиева ; науч. ред. д.филол.н., проф. Ф. М. Хисамова] .? Казань : [Казанский университет], 2012 .? 35.

Галиуллина, Гөлшат Рәис кызы. Татар теле. Лексикология: таблицалар, схемалар, анализ үрнәкләре, күнегүләр, сүзлекчә: югары с-ф укучылары һәм студентлары өчен / Г. Р. Галиуллина. ?Казан: Мөгариф, 2007. ?94,

Харисова, Чулпан Мөхәррәм кызы. Татар теле, Морфология: югары уку йортлары өчен дәрәслек / Ч.М. Харисова. ?Казан: Мөгариф, 2010. ?125.

Хәзерге татар әдәби теле фонетикасы: уку-укыту кулланмасы / Казан (Идель буе) федер. ун-ты; [авт.-сост. к.филол.н., доц.] Г. К. һадиева; [науч. ред. д.филол.н., проф. Г. Ф. Саттаров]. ?Казан: [Казанский университет], 2012. ?123 б

Чурилина, Л. Н. Актуальные проблемы современной лингвистики [электронный ресурс] : учеб.пособие / сост. Л. Н. Чурилина. ? 6-е изд., стереотип. ? М. : Флинта : Наука, 2011. ? 416 с. -<http://znanium.com/catalog.php?bookinfo=454683>

7.2. Дополнительная литература:

Шацкая, М. Ф. Современные проблемы русского языка. Словообразование и морфология [Электронный ресурс] : учеб.пособие / М. Ф. Шацкая. - М.: ФЛИНТА : Наука, 2013. - 152 с
<http://znanium.com/catalog.php?bookinfo=466458>

Падучева Е.В.

Семантические исследования: Семантика времени и вида в русском языке; Семантика нарратива. 2-е изд., испр. и доп..- М.:Языки славянской культуры, 2011.-480 с.

<http://www.bibliorossica.com/book.html?currBookId=1106>

7.3. Интернет-ресурсы:

Википедия - <http://ru.wikipedia.ru>

Книги - <http://kitaphane/tatarstan.ru>

Татар теле - <http://www.tatartele.ru>

Татарская электронная библиотека - <http://www.kitap.net.ru/>

Үзебез - <http://uzebez.org/tag/tatar-tele/>

8. Материально-техническое обеспечение дисциплины(модуля)

Освоение дисциплины "Практикум по орфографии и пунктуации татарского языка" предполагает использование следующего материально-технического обеспечения:

Мультимедийная аудитория, вместимостью более 60 человек. Мультимедийная аудитория состоит из интегрированных инженерных систем с единой системой управления, оснащенная современными средствами воспроизведения и визуализации любой видео и аудио информации, получения и передачи электронных документов. Типовая комплектация мультимедийной аудитории состоит из: мультимедийного проектора, автоматизированного проекционного экрана, акустической системы, а также интерактивной трибуны преподавателя, включающей тач-скрин монитор с диагональю не менее 22 дюймов, персональный компьютер (с техническими характеристиками не ниже Intel Core i3-2100, DDR3 4096Mb, 500Gb), конференц-микрофон, беспроводной микрофон, блок управления оборудованием, интерфейсы подключения: USB, audio, HDMI. Интерактивная трибуна преподавателя является ключевым элементом управления, объединяющим все устройства в единую систему, и служит полноценным рабочим местом преподавателя. Преподаватель имеет возможность легко управлять всей системой, не отходя от трибуны, что позволяет проводить лекции, практические занятия, презентации, вебинары, конференции и другие виды аудиторной нагрузки обучающихся в удобной и доступной для них форме с применением современных интерактивных средств обучения, в том числе с использованием в процессе обучения всех корпоративных ресурсов. Мультимедийная аудитория также оснащена широкополосным доступом в сеть интернет. Компьютерное оборудование имеет соответствующее лицензионное программное обеспечение.

Учебно-методическая литература для данной дисциплины имеется в наличии в электронно-библиотечной системе "КнигаФонд", доступ к которой предоставлен студентам. Электронно-библиотечная система "КнигаФонд" реализует легальное хранение, распространение и защиту цифрового контента учебно-методической литературы для вузов с условием обязательного соблюдения авторских и смежных прав. КнигаФонд обеспечивает широкий законный доступ к необходимым для образовательного процесса изданиям с использованием инновационных технологий и соответствует всем требованиям новых ФГОС ВПО.

Компьютерный класс, оргтехника, теле- и аудиоаппаратура; доступ к сети Интернет (во время самостоятельной подготовки).

Программа составлена в соответствии с требованиями ФГОС ВПО и учебным планом по направлению 050100.62 "Педагогическое образование" и профилю подготовки Образование в области родного (татарского) языка и литературы и иностранного (арабского) языка .

Автор(ы):

Хуснутдинов Д.Х. _____

"__" _____ 201__ г.

Рецензент(ы):

"__" _____ 201__ г.